Poštnina plačana v gotovini

Ljubljana, 5. decembra 1940. — Leto XIII. — Št. 50.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Rešite vprašanje socialne politike

Temeljna osnova našega krščanskega socialističnega gibanja je demokratična miselnost. Delavstvo naj se svobodno in neodvisno udejstvuje prav povsod, kjer koli so prizadete njegove koristi. Prav zaradi tega mi vsak čas poudarjamo in zahtevamo svobodno in neodvisno delovanje delavskih strokovnih organizacij, zahtevamo, da Delavska zbornica, ta silno važen delavski zavod, pride zopet v roke ljudem, ki bodo pravi zastopniki delavstva. Zahtevamo, da pridejo v vodstvo delavskega zavarovanja ljudje, ki bodo izraz delavske volje, prav tako v Borzo dela. To so zavodi, ki so izključno ustanovljeni in namenjeni delavstvu, se vzdržujejo iz delavskega denarja in z njim tudi razpolagajo. Zato je popolnoma upravičena naša zahteva, da se pritegne k vodstvu teh zavodov najširši krog delavstva, ki bo nele nosil odgovornost za poslovanje teh zavodov, ampak tudi odločal o njihovem udejstvovanju.

Živimo v izjemnih časih. Svet pretresajo v temeljih dogodki, ki nam v bližnjem času ne kažejo nič dobrega. V naši soseščini doživljajo ljudje pretresljaje, katerih si prav nič ne želimo pri nas. Če preiskujemo vzroke različnim dogodkom, ki nam morajo biti resen opomin, bomo dognali, da je vse to mogoče le zaradi neurejenih notranjih razmer. Ljudstvo je bilo po gotovih krogih odrinjeno od zdravega sodelovanja na odločujočih mestih, diktatura enega dela ljudi je podirala diktaturo drugega dela, konec so zapori, krvoprelitja in na obzorju se kaže tretji, ki vstopa v državo kot rešenik, v resnici pa le osvajatelj s prozornimi nameni. Ta vzgled nam mora biti vsem skupaj resno opozorilo, kam se pride tam, kjer so si vodstvo države prilastili ljudje, ki jim je delovno ljudstvo le čreda ovac, ne pa enakovreden činitelj z vsemi dolžnostmi in tudi pravicami.

Naša država je daleč še od podobnih dogodkov. Toda, časi so težki in silno nevarni. Mi sami ne vemo kako in kje nasprotnik našega notranjega zdravega podviga plete svoje satanske mreže, po katerih naj bi izpeljal svoje namene. Zato pa je dolžnost nas vseh skupaj, da zastavimo vse sile in vse možnosti, da se naše sožitje v skupnosti uredi, tako da bomo vsi zadovoljni in domovino pojmovali v pravem pomenu besede. Beseda domovina nam ne sme biti le beseda, ampak živa in nujno potrebna stvarnost, katere koristi bomo zavestno branili vsi kot en sam mož. Ob besedi domovina nam ne sme stopiti pred oči le gotov del zemeljske površine, ampak tudi naša narodna, socialna in kulturna skrb vsakega poedinca in celote. Od rasti te naše skupnosti je in mora biti odvisno naše socialno in duhovno izživljanje. V tej skupnosti moramo kot svobodni državljani imeti vso pravico, da se po svojih zmožnostih in po svojih notranjih silah svobodno udejstvujemo za svojo lastno rast in za zdrav podvig celote, to je svojega lastnega naroda in državne skupnosti.

Prav od tu izvira naša demokratična miselnost, ki ne prenese nobene bodisi strankarskopolitične ali pa iz nje izcimljene osebnostne diktature. Ta naša miselnost je podkrepljena tudi v našem krščanskem svetovnem nazoru in ta misel je bila osnovna podlaga vsemu Krekovemu delu. Naše delo, ki ima že zgodovino nad štirideset let, ni bilo nikdar razdirajoče, ampak vedno le ustvarjalno in zdravo. Če smo mi vse skozi zahtevali svobodo in neodvisnost delavskega udejstvovanja, bodisi v delavskih organizacijah, v delavskih zavodih ali pa tudi svoje lastno delavsko zastopstvo na javnih in političnih mestih, je bila ta naša zahteva povsem upravičena in utemeljena v zdravi rasti vsega našega življenja. S tem smo le zahtevali, da slovenska ali pa širša državna skupnost postane res živa skupnost, kri in meso vsega našega življa.

Čas, v katerem živimo, nam dokazuje, kako prav je imel dr. Krek in kako prav ima tudi naše krščansko socialistično gibanje, ki brezpogojno stoji na demokratični ureditvi družabnega življenja. Socialna politika, ki je važen živec urejenih notranjih razmer, mora biti odraz hotenja in volje vsega delovnega ljudstva. Le, če bo delavstvo po svojih svobodnih in neodvisnih strokovnih organizacijah pri naši socialni politiki sodelovalo in tudi odločalo, bo to res prava socialna politika, ki bo ogromno pripomogla k zdravim notranjim razmeram, katere so odločilne važnosti za vsako državo.

Zato je nujno, da se pri nas socialno-politično vprašanje čimprej uredi tako kot je potrebno. Tu ni čas za nobeno strankarsko in politično izmikanje. Vsako tako izmikanje, pa naj prihaja od kjer koli, postane lahko usodepolno, kajti korist naše narodne in državne skupnosti morajo postati koristi nas vseh skupaj. Vsakdo izmed nas čuti veliko dolžnost do skupnosti, zato pa ta skupnost mora biti res življenjska skupnost vsakega naroda in vsakdo mora doprinesti svoj delež, ki ga bo zavestno in zavedajoč se tudi odgovornosti, položil na pravo mesto.

Zadnji čas se veliko govori o likvidaciji SUZORa v Zagrebu. To vprašanje je silno važno ne le za tiste, ki so slučajno pri vodstvu naše socialne politike, ali pa v ožjem smislu pri delavskem zavarovanju, ampak so na tem vprašanju interesirani prav vsi zavarovanci. V Sloveniji imamo teh zavarovancev okrog 100.000. O likvidaciji SUZOR-a pa se danes razmotriva le v nekih ožjih krogih, ali pa celo med štirimi stenami. Kakor slišimo, je to vprašanje že načelno rešeno in se bo likvidacija, seveda, če kaj zopet ne pride vmes, v kratkem izvršila. Pred kratkim je bilo odrejeno zvišanje prispevkov za socialno zavarovanje. Čeprav je razumljivo, da je bilo zvišanje potrebno, vendar je delavstvo izvedelo o tem šele, ko je bilo to zvišanje že sklenjeno. Zato danes ni čas, da se važna vprašanja, ki zadevajo v živo skoraj bi lahko rekli najširšo plast prebivalstva, rešujejo med štirimi stenami. Ta način reševanja važnih socialnih vprašanj mora v korist zdravega družabnega reda prenehati. Merodajni činitelji morajo pritegniti k delu in soodgovornosti najširšo plast prizadetih, to je delavstvo po njegovih svobodnih in neodvisnih delavskih organizacijah. Čas privilegiranih delavskih gibanj, ki naj bi bili izraz kakih starih strankarsko političnih sistemov, je minul. Nujno potrebna je največja širokogrudnost, ki bo pritegnila k sodelovanju vse pozitivne in zdrave elemente. Slovensko delavstvo je v zadnjih letih pokazalo v zadostni meri svojo zrelost in sposobnost, zato pa je nujno, da se ga pritegne v korist zdrave socialne politike na vsem njenem širokem področju k sodelovanju.

Ž. S.

Ob izseljenski nedelji

Le kje je meni domovina —
ta ves prostrani širni svet!

Tako nekako bi lahko reklo več stotisočev naših ljudi, katere je zanesla pot v široki svet. Odšli so, nekateri za leto dni, drugi za dalj, toda vsi s takim upanjem in sklepom, da prislužijo denarja, pomorejo skopi materi zemlji in se vrnejo v njeno naročje. Toda borba za skorjo kruha je tudi v tujini naporna in težka. Mnogokrat težja in bolj trpka kakor doma. Trd in težak je kruh katerega reže tujina. Mnogi se ne vračajo več. Pod težo bremen, trpljenja in skrbi so prezgodaj osiveli, odložili delo in se poslovili od svojih dragih za vedno. O, koliko jih že sniva v preranih grobovih tam daleč v tujem svetu. V brigi in skrbi, da bi pomagali svojim dragim, da si za stara leta prislužijo denarja za skromen kotiček se bijejo in bore za življenje po vseh delih sveta.

Zopet drugi so si ustvarili na tujem nov dom. Razmere so jih priklenile na nov svet s tako neizprosnostjo, da ne morejo več nazaj.

Ali vendar, vsem tli v srcu tiha in skrita želja, morda pa le pride čas, da se bom vrnil, da bom zopet ne samo v prividu, v vsej resničnosti objel svojo lepo domačijo.

In ti, domovina? Kako skrbiš in se spominjaš svojih hčera in sinov? Le vse preveč zanemarjaš svojo materinsko dolžnost. Že itak rahle vezi, ki te vežejo s svojimi otroki, le preveč zanemarjaš in prepuščaš svoje izseljence samim sebi. In vendar bi bilo treba še bolj kot za one, ki so ostali doma, skrbeti, da ne utonejo v tujih morjih. Koliko dela in brige je z nami tu doma. Kaj bi potem ne bilo z njimi, ko pa tavajo kot tujci okrog po svetu in si ne znajo zaradi krivice, ki jim jo zadaja tuji svet, poiskati zaslombe in pravice. In kdo naj jim da luč na pot, kdo modrih in treznih nasvetov? Morda tujina, ki hoče od njih samo delo in žuljave pesti.

Res je, da ne zmoremo vsega in toliko kot veliki narodi. Toda marsikaj je kljub temu mogoče.

Iz blaga, katerega pošiljamo in sprejemamo iz tujine, delamo vse mogoče pogodbe, da ja kar bolje zaščitimo z njimi naše koristi.

In naše živo blago, ki je mnogo več vredno kot mrtva snov, ki nam na tujem ustvarja milijone, gradi doma nove domove, omogoča boljše in lepše življenje stotisočem slovenskega naroda, zate pa vsega tega v veliki meri ni in tavajo po svetu za kruhom kot brezpravna raja.

Le malo je med njimi naših prosvitljencev in v kolikor so, se jim delajo silne težave in ovire, namesto, da bi jih bilo kar več. To še od časa do časa slišimo, da naši izseljenci moralno in duševno propadajo. Saj še doma propadamo, ko imamo v vsaki fari duhovnike, učitelje in vsa mogoča društva. Kaj se naj potem čudimo, ako bredejo naši izseljenci po močvarah tujega sveta.

Vprašujmo se raje, koliko smo storili, da jim pomagamo. Ne, da samo jemljemo — treba je tudi vračati. In tu je vračanje ne samo potreba, marveč tudi dolžnost.

Zato vsi, kateri so zato poklicani — ne samo obljub in besed — naši izseljenci na tujem so lačni dejanj.

Vsi drugi pa seveda tudi ne smemo nanje pozabiti. Posebno danes v teh težkih časih skušajmo posebno tisti, kateri imamo koga na tujem mu pisati in tako pokazati, da domovina čuti z njim in misli na njega.

Letošnja izseljenska nedelja naj bo zopet dan, da se bodo naša srca vsaj v duhu združila z našimi dragimi tam v daljni tujini.

J. R.

Nove denarne podpore pri OUZD

V »Delavski pravici« od 21. novembra t. l., štev. 48., smo priobčili članek »Novi mezdni razredi bolniškega zavarovanja«, v katerem so bili tabelarično nakazani novi prispevki za bolezen, nezgodo, starost in smrt. Danes moremo te podatke izpopolniti s tem, da prinašamo tudi tabelo o denarnih podporah, ki jih bo dajal OUZD od 1. novembra t. l. dalje.

Denarne podpore v primeru obolenja, poroda ali smrti člana znašajo:

Mezdni razredi	Hranarina dnevno	Hranarina tedensko	Porodnina dnevno	Porodnina tedensko	Pogrebnina
0.	6.67	46.67	7.50	52.50	300.—
1.	10.—	70.—	11.25	78.75	450.—
2.	13.33	93.33	15.—	105.—	600.—
3.	16.67	116.67	18.75	131.25	750.—
4.	20.—	140.—	22.50	157.50	900.—
5.	26.67	186.67	30.—	210.—	1200.—
6.	33.33	233.33	37.50	262.50	1500.—
7.	40.—	280.—	45.—	315.—	1800.—
8.	53.33	373.33	60.—	420.—	2400.—

Dečja oprema za članico in svojko znaša brez ozira na mezdni razred v vsakem primeru 150 din.

(Izrežite in shranite, da ne bo pozneje nepotrebnih povpraševanj, kakne so denarne podpore pri OUZD. Posebno velja to za funkcionarje krajevnih skupin JSZ.)

Vsem skupinam!

Za božič bo izšla Delavska pravica v povečanem obsegu in ker so prazniki sredi tedna, za dva tedna skupaj. Vse skupine naj zaključijo nabiranje inseratov tako, da bodo ti do 15. t. m. gotovo v Ljubljani. Zberite inserate povsod, kjer zahaja Delavska pravica.

Najmanj, kar moraš storiti za delavstvo, je, da točno vsak mesec plačaš članarino. Organizacija brez sredstev za borbo je le mrtvo telo brez življenja.

Strokovna poročila

Za reorganizacijo bednostnega fonda

Kakor po svetovni vojni bomo gotovo tudi sedaj prišli v razmere, da bo za nekaj časa vse odpovedalo. Razumljivo, da bo pri tem najbolj prizadeto delavstvo. Že sedaj, ako manjka v kakem podjetju surovin, morajo delavci na cesto. Trenutno je v tem pogledu že sedaj močno prizadeta tekstilna industrija. In je tudi to delavstvo dalo pobudo za ustanovitev posebnega podpornega sklada, iz katerega bi prejemali podpore delno in popolnoma brezposelni delavci.

Kljub temu, da bi bil ta sklad zelo potreben pa še danes niso izvršene potrebne predpriprave. Poleg tega pa hoče ljubljanska Delavska zbornica, kar smo že v zadnji številki našega lista poročali, izriniti iz uprave tega sklada zastopnike svobodnih delavskih strokovnih organizacij.

Ker Delavska zbornica kot taka nima nobene pravice odločati o takih vprašanjih so zastopniki JSZ, SK in NSZ protestirali zaradi tega postopanja pri podbanu g. dr. Majcnu in mu obrazložili položaj. Zastopniki delavskih strokovnih organizacij so g. podbanu poleg tega predočili položaj, ki bo nastal po vojni tudi pri nas. Toda kakor je videti nas bo ta čas našel povsem nepripravljene. Zaradi tega bi bilo potrebno že sedaj resno misliti na to, kako bomo takrat pomagali brezposelnemu delavstvu.

Vprašanje podpornega sklada in podpiranja brezposelnega ali delno zaposlenega delavstva je treba postaviti na širšo podlago. Osnovo za to že imamo in sicer bednostni sklad. Ta naj se v tem smislu preuredi, da bo v resnici odgovarjal svojemu namenu. Zato tedaj ni treba snovati nobenih novih skladov, marveč naj se da v te svrhe bednostni sklad. Del teh sredstev se bo po sklepu ankete rudarskih in topilniških zastopnikov, katera se je vršila 25. novembra na Delavski zbornici v Ljubljani, dal na razpolago za rudarske upokojence. Enako je treba tudi ostali del tega denarja, katerega se sedaj letno zbere že nad 10 milijonov din, delno dati na razpolago za podpiranje brezposelnih tovarniških delavcev — še bolj potrebno in važno — pa da se zberejo kar večje rezerve za čase, ko bo potreba zelo velika.

Zastopniki strokovnih organizacij so g. podbanu izjavil, da so pri tem delu pripravljeni vsak čas sodelovati, ker se dobro zavedajo teže in resnosti časa, pa tudi razmer, ki bodo nastale po tej vojni. Že sedaj je treba misliti na to in narediti vse, kar je še mogoče, da bomo takrat vsi skupaj na to pripravljeni, predvsem pa, da bo kaj vzeti v roko.

Prosili so g. podbana naj temu vprašanju posveti potrebno pažnjo, kakor tudi, da bi se kar preje sestali zastopniki oblasti, delavcev in delodajalcev, da bi se izvršila reorganizacija bednostnega sklada in bi končno začel v resnici služiti svrham, za katere je bil prvotno namenjen.

Zato ne kakih »flikarij«, tu je treba stvar prijeti globlje in res narediti nekaj, kar nam bo omogočilo vsaj delno ublažiti težke čase, kateri bodo nad naše delavstvo še prišli.

Stvar je gotovo tako važna in resna, da bodo odločujoči činitelji upoštevali ne samo željo, marveč enodušno zahtevo slovenskega delavstva, da se iz »bednostnega sklada« začno ustvarjati potrebne rezerve za čase, ko bomo zaradi zastoja v industriji imeli na tisoče brezposelnih delavcev.

Tu še posebno velja izrek: »Dajte cesarju kar je cesarjevega«, in delavstvu, kar je njegovega. R. J.

Akcija za zboljšanje položaja rudarskih upokojencev

V tem pogledu se je napravil zopet korak naprej s tem, da je sklicalo rudarsko glavarstvo v Ljubljani za dne 27. novembra 1940 v sejni dvorani Delavske zbornice konferenco, ki je prišla do soglasnih zaključkov.

O enotnem stališču delavske delegacije

Svobodne strokovne organizacije so šle za tem, da pridejo na konferenco z enotnim predlogom. Zato so imeli 26. novembra 1940 skupno sejo zastopniki JSZ, ZRJ in NSZ. Na tej seji so se zedinili za skupno stališče. Na podlagi tega je bila sestavljena pismena izjava in dne 27. novembra 1940 podpisana od vseh treh organizacij. Ker je pa pozneje zastopnik NSZ preklical podpis, sta podpisala izjavo le zastopnika JSZ in ZRJ — **Arh Jurij** in **Rozman Jožko.**

Izjava je vsebovala:

1. Obe strokovni organizaciji soglašata, da je nujno potrebna odpomoč starim in novim rudarskim upokojencem na področju Glavne bratovske skladnice za Slovenijo.

2. Dolžnost, da preskrbe za to potrebna sredstva, imajo prvenstveno zastopniki industrije in državna oblast, in sicer zaradi tega, ker so upokojenci izrabili svoje duševne in telesne sile v dobrobit podjetij — država pa predvsem zaradi tega, ker ni valorizirala premoženja bratovskih skladnic.

3. Za primer, da bi oba činitelja ne pristala na tako rešitev tega vprašanja, sta obe organizaciji pripravljeni pred delavstvom zagovarjati ustanovitev posebnega podpornega sklada pod naslednjimi pogoji:

a) Da prispeva v ta sklad eno tretjino banovino, eno tretjino podjetja in eno tretjino delavstvo;

b) da služi ta sklad le za zvišanje pokojnin novoupokojencev;

c) da upravlja ta sklad upravni odbor Glavne bratovske skladnice v Ljubljani;

d) da se vprašanje zvišanja pokojnin odnosno doklad staroupokojencem **reši istočasno.** Sredstva za to naj dá presežek pri pokojninskem skladu za rudarje po premoženjskem stanju dne 1. septembra 1939. Morebitni primanjkljaj pa naj krije banovina iz bednostnega sklada.

Karambol z Delavsko zbornico

Dne 26. novembra ob 3 popoldne je sklicala Delavska zbornica predkonferenco. Zastopnika JSZ in ZRJ sta sklenila, da se te konference ne udeležita, pač pa je šel na sejo zastopnik NSZ.

Naslednji dan — na konferenci sami, pa je menil zastopnik Delavske zbornice, da sme dajati svobodnim strokovnim organizacijam zaradi tega nekake moralne lekcije. Bil je namreč zelo razljučen, ker ni mogla priti Zbornica do nikakih zaključkov, saj ni vedela, kakšno stališče bodo zavzele svobodne in neodvisne organizacije. Zato je zelo ogorčen izjavil, da Delavska zbornica nima nobenega predloga in da naj nosijo odgovornost za to tiste strokovne organizacije, ki odklanjajo pri tako važnih vprašanjih sodelovanje.

Toda dobil je zaslužen odgovor. Tovariš **Rozman Joško** je v imenu obeh organizacij podal načelne razloge, zaradi katerih odklanjata sodelovanje z Delavsko zbornico, in sicer:

1. Ker stojita na stališču, da je sedanja uprava Delavske zbornice protizakonita in protidelavska. Če hočejo doseči sodelovanje, morajo omogočiti tako upravo, ki jo bo izvolilo delavstvo.

2. Svobodne strokovne organizacije ne zaupajo sedanji upravi in niso voljne, da bi ji služile za kakšne poizkuse, da bi si mogla nadeti delavsko obleko. Da ni vredna zaupanja, dokazuje dovolj nazorno akcija za ustanovitev fonda za podpiranje tovarniških (tekstilnih) delavcev.

Iniciativo za to so dale strokovne organizacije

Na tozadevni anketi je bilo dogovorjeno, da se bo ta fond upravljal od delavskih in delodajalskih organizacij odnosno njenih zastopnikov, banska uprava pa da bo imela le nadzorstvo. **Na tak dogovor je banska uprava tudi pristala.** Kljub temu dogovoru je Delavska zbornica izdelala poslovnik in omenjeni dogovor izpremenila tako, **da bo ona sama imenovala zastopnike delavskih strokovnih organizacij.** Poleg tega je dosegla, da je bila sklicana ponovna anketa, ki je obravnavala vprašanje fonda in poslovnika, in da je bila na to anketo od delavske **strani vabljena le Delavska zbornica.**

Tako poslovanje so morali celo zastopniki delodajalcev ožigosati **kot nepravilno.** Zaradi tega je več kot predrzno, da si upa sedanja uprava Delavske zbornice vabiti svobodne strokovne organizacije na **ponovno sodelovanje.**

Potek konference

Konferenca je bila s tem pravilno poučena o razmerju med sedanjo upravo Del. zbornice in med svobodnimi ter neodvisnimi strokovnimi organizacijami. Nastop tov. Rozmana je napravil celo zelo blagodejen vtis.

Še bolj pa so bili presenečeni navzoči od nastopa sodruga **Arha Jurija.**

Rudarski glavar g. ing. Čuček kakor tudi ostali so pričakovali, da bosta zavzeli obe organizaciji glede prispevkov od strani delavstva povsem odklonilno stališče — mogoče so bili tudi tako informirani od gotove strani. Toda izjava je pokazala, da se zavedata obe organizaciji svoje dolžnosti napram delavstvu in da se ne strašita potrebnih žrtev.

Vsebino izjave smo že obdelali. Ta izjava je služila na konferenci za **podlago pri razpravi in bila v celoti tudi sprejeta.**

Predlogi delodajalcev

V začetku so bile sicer neke težave, kajti delodajalske organizacije so imele svoj načrt, in sicer v bistvu naslednji:

1. Delodajalska skupina ugotavlja, da so sedanji pokojninski prejemki upokojencev Bratovske skladnice nezadostni. Z ozirom na to naj bi se zvišali prejemki tako, da zagotove vsakemu upokojencu mesečno najmanj 300 din, za njegovo ženo 150 din, za vsakega otroka pa 50 din. Vdovam upokojencev pa se naj zagotovi najmanj 200 din mesečno, za vsakega otroka pa po 50 din. Končno naj se zagotovve sirotam naslednji mesečni prejemki: Za prvo dvojno siroto po 200 din, za vsako nadaljnjo siroto pa po 50 din mesečno.

V teh mesečnih prejemkih so všteti vsi dosedanji prejemki, tako da se izredni pribitki k pokojninskim prejemkom dajejo le v višini razlike med dosedanjimi mesečnimi prejemki in ugotovljenimi minimalnimi mesečnimi iznosi:

2. Za zvišanje pokojnin v navedenem smislu so potrebna tale sredstva:

Za staroupokojence 2,190.000 din; za novoupokojence 3,105.000 din. Skupno 5,295.000 din.

3. Sredstva naj se zberejo:

Za staroupokojence naj se votira iz sredstev Glavne bratovske skladnice, ki se nabirajo iz prispekov podjetij, 1,000.000 din. Za novoupokojence pa bi se pričel pobirati poseben 15% pribitek k dosedanjim prispevkom na bazi kategorijiskih zaslužkov, veljavnih dne 26. novembra 1940.

4. Tak način ureditve zvišanja pokojnin velja za eno leto, pričenši od 1. januarja 1941.

Sklepi konference

Razumljivo, da so v začetku konference vladale še precejšnje razlike. Končno so se združili vsi na naslednje sklepe:

Vprašanje zboljanša položaja staro in novoupokojencev naj se v okviru Glavne bratovske skladnice reši takoj na sledeči način:

a) **Za staroupokojence** potrebni znesek za leto 1941. v višini 2,000.000 din naj se krije iz:

1. sredstev bivšega pokojninskega sklada za rudarje in prispevkov po sanacijski uredbi iz leta 1937. v višini 1,000.000 din.

2. Enkratnega prispevka kr. banske uprave iz bednostnega sklada v višini 1,000.000 din.

b) **Za novoupokojence** naj se priznajo isti minimalni prejemki kot za staroupokojence.

Potrebna sredstva naj se zberejo po naslednjem ključu:

Eno tretjino prispeva industrija, eno tretjino delavstvo in eno tretjino kr. banska uprava iz bednostnega sklada.

O načinu izplačevanja in upravljanja tega sklada odloča glavni upravni odbor Glavne bratovske skladnice.

c) Primerne poviške naj prizna Glavna bratovska skladnica tudi nezgodnim rentnikom.

Sedaj ima besedo banska uprava in je od nje odvisno, če in v kolikem času bo to vprašanje rešeno.

Položaj železniškega delavca

Skoraj vsak teden, ko prebiram Delavsko pravico, glasilo slovenskega delovnega človeka, čitam: Tekstilno, lesno, kovinarsko delavstvo v boju za delavske pravice, v boju za zvišanje delavskih plač. In kakor berem, so skoraj povsod doseženi lepi uspehi. Skoraj zavidljivo zasledujem ta težki in upravičeni boj slovenskega delavstva v različnih tovarnah.

Izven tega boja pa je še vedno 6000 delavcev-železničarjev, ki spadajo pod pravilnik o delavcih drž. prometnih ustanov (vseh železničarjev je v Sloveniji preko 12.000). S tem ni rečeno, da se med železniškim delavstvom nihče ne briga za izboljšanje položaja — ne nasprotno celo, zelo aktivni so, vendar pa aktivnost ne pride tako do izraza, ker delavec-železničar ni organiziran. Ne morda zaradi tega, ker se ne zaveda važnosti svobodnih strokovnih organizacij, temveč zato, ker svobodnih strokovnih organizacij delavci-železničarji sploh nimamo. Krščanski socialisti smo imeli svojo »Prometno zvezo«, socialisti svoj »Ujedinjeni savez železničarjev«, katera pa je oblast že leta 1931. razpustila. Obstojajo sicer neke uradne železniške organizacije in razni politični kljubi železničarjev, kateri predstavljajo delavstvo samo takrat, ko se bližajo volitve v kako pomembno železničarsko ustanovo, zlasti kadar se bližajo volitve v državni zbor. Takrat govorijo o vseh svojih vrlinah in kaj vse so že naredili za železničarski stan. Resnica pri vsem tem pa je, da životari slovenski železničar v veliki revščini. Že pred nastopom sedanje draginje so bili slovenski železničarji močno zadolženi, njih dolg znaša več milijonov dinarjev. Kljub temu pa merodajni krogi prav nič ne razmišljajo o pomoči železničarskega stanu.

Življenjski standard slovenskega železničarja je globoko padel, prav za prav pa ta še ni nikoli dosegel eksistenčnega minimuma. Naši dohodki so tako nizki, poudarjam predvsem progovnega delavca in delavca v kurilnicah, da je naše življenje zelo trdo in polno revščine. Vprašam vso javnost, kaj naj začne družinski oče s 700—1200 din mesečne plače pri tej draginji? Sodobno, delavcu primerno stanovanje v okolici mesta stane 300—400 din, na deželi nekoliko manj. Kaj pa hrana, obleka, perilo, obutev, kurjava, šolske potrebščine itd.? Zima je pred durmi, mnogo, mnogo železničarjev pa je, ki imajo prazne drvarnice in morajo že sedaj prezebati. Zato je jasno, da smo na poti duševne in gospodarske propasti. **Kdo naj bo za vse to odgovoren?** Morda delavstvo, ki nikjer ne odloča? Niti tam, **kjer bi moralo,** to je pri delavskih ustanovah. Delavstvo samo lahko oddaja svoje fizične in duševne sposobnosti, **dobiček** bodo pa že razdelili tisti, ki imajo v tej družbi privilegij — oblast. **Ako nam je usojeno v tej družbi živeti in imeti nasproti tej družbi svoje dolžnosti, je jasno in naravno, da morajo biti nekje tudi pravice. Vendar jih sedanja kapitalistična družba ne priznava.**

Lansko leto v jeseni, ko je nastopila draginja nam je železniška uprava, odnosno ministrstvo za promet zvišalo plače za 10%, kar je znašalo približno 80 do 120 din na mesec. V mesecu septembru t. l. so ukinili teh 10% zvišanja na osnovno plačo in namesto tega dali draginjsko doklado: profesionistom 10.40, polkvalificiranim 8.80 in navadnim delavcem 8 din na dan. Tako znaša skupno povišanje 15 do 20%. Ko je vendar draginja narastla povprečno za 50%. Kaj pa v slučaju bolezni? Ko je treba držati dieto in imeti kakšen priboljšek, takrat pa so razmere obupne. Za časa bolezni dobi delavec-železničar samo 70% osnovne plače, v delavnici zgubi premije in kar je najbolj žalostno, tudi draginjsko doklado. Vprašam, kako si je uprava odnosno zakonodajalec zamislil bolnega železničarja, da v času največje potrebe in bede ne dobiva draginjske doklade? **Kako naj živi družina in končno kako naj se zdravi? Kaj nam pomagajo vse protituberkulozne lige** in dispanzerji, katerim prav gotovo ne odrekam dobre volje, **če se s takimi uredbami, kot sem jih omenil delavstvu odrekajo najosnovnejše pravice.**

Proti vsemu temu izkoriščanju in brezpravnosti so delavci železničarji skoraj brez moči in na žalost odvisni

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Delavstvo tovarne Doctor in drug stopa v strokovno gibanje

Delavstvo tovarne Doctor in drug se je zadnji čas nekoliko razgibalo. Težke razmere delavstva v tekstilni industriji so ravno delavstvo iz te tovarne najbolj prizadele, saj že od lanskega meseca aprila tovarna Doctor in drug ne obratuje normalno. Skoraj dve leti to delavstvo živi v negotovosti za svoj življenjski obstoj. Vse te težke razmere so dale povod, da je delavstvo vsaj nekoliko prisluhnilo klicem organizacije. Mirnim srcem se lahko reče, da je ravno to delavstvo danes v Mariboru najbolj razgibano. Sestanki, ki se vršijo vsak mesec, so dobro obiskani.

V soboto 30. novembra se je pri »Grmeku« v Studencih vršil zopet sestanek, katerega se je udeležilo precejšnje število delavstva. Na sestanku je poročal strokovni tajnik Pestotnik iz Ljubljane, ki je v svojem izvajanju očrtal borbo JSZ za izboljšanje razmer tekstilnemu delavstvu. JSZ je izvedla v zadnjem času v več tekstilnih tovarnah mezdna gibanja, ki so prav vsa povoljno uspela. Znak temu je, da je delavstvo v teh tovarnah zavedno in prežeto z delavsko zavestjo, kar je predpogoj za vsako mezdno gibanje. JSZ bo tudi vnaprej skušala hoditi po isti poti v korist delavstva. Da bo delo in uspeh čimbolj popolen, je pa potrebno, da delavstvo pri vsaki akciji aktivno in živo sodeluje. Ako bo mariborsko delavstvo hotelo, da se mu izboljša gospodarski položaj, bo nujno primorano, da bo šlo res pravo pot. Nadalje je tajnik Pestotnik omenil podporni fond, pri katerem so strokovne organizacije sodelovale. Pri konferenci, ki je bila sklicana za dokončno ustanovitev fonda, pa strokovne organizacije niso sodelovale, ker niso dobile za to povabila. Kje je temu vzrok, to ve delavstvo samo. Zato strokovne organizacije odklanjajo glede podpornega fonda vsako odgovornost napram delavstvu. Prevzamejo naj jo dotični, ki si z vsemi mogočimi načini skušajo pridobiti monopol nad delavstvom. Vprašanje je samo, v koliko se jim bo to posrečilo.

Na sestanku je delavstvo tudi izrazilo željo, da se uredba o podjetniških aprovizacijah čimprej prične izvajati. Izrazilo je bojazen, da se to ne bo storilo. Na vsak način pa zahteva, da pri aprovizaciji potom svojih zastopnikov sodeluje. Sestanek je vsestransko pokazal, da je delavstvo pričelo razumevati pravilno delavsko borbo. Pozivamo pa še ostalo mariborsko delavstvo, da temu sledi!

Po naših krajih

Kamniško okrožje

Okrožni sestanek skupin kamniškega okrožja JSZ bo v nedeljo 15. decembra ob 9 dopoldne v prostorih gostilne Herle na Duplici. Vse krajevne skupine opozarjamo že sedaj, da se sestanka po svojih zastopnikih zanesljivo udeleže.

Celjsko okrožje

Okrožni sestanek skupin celjskega okrožja JSZ bo tokrat v nedeljo 8. decembra ob 9 dopoldne v Radečah pri Zidanem mostu. Prostor, kjer bo sestanek bo sporočen skupinam pravočasno. Skupine naprošamo, da zanesljivo pošljejo na sestanek svoje zastopnike.

Celje

Te dni smo praznovali 75 letnico rojstva J. E. Kreka. Kaj je bil Krek za slovensko ljudstvo, kako velikega pomena je bil za delovnega človeka, kako je ustanovil našo organizacijo in za koga je delal in živel — o vsem tem bo predavanje v sredo 11. decembra ob pol 8 zvečer v sobi JSZ. Delavci in nameščenci, udeležimo se polnoštevilno tega Krekovega večera!

Škofja Loka

Izjava

Podpisana Guzelj Angela iz Škofje Loke obžalujem, da sem Potočnik Katarino iz Škofje Loke žalila in se ji zahvaljujem, da je odstopila od tožbe.

Guzelj Angela.

Guštanj

V nedeljo 24. novembra je stopil pred oltar s svojo družico dolgoletni član in odbornik naše organizacije, tov. Mager Alojzij. K temu dogodku mu najlepše čestitamo in mu želimo v novem stanu obilo božjega blagoslova. Upamo pa tudi, da bo v naši skupini deloval z vso vnemo in požrtvovalnostjo še vnaprej.

Vir pri Domžalah

V nedeljo 8. decembra bo članski sestanek naše skupine v običajnih prostorih. Ker bodo na dnevnem redu volitve obratnih zaupnikov za leto 1941., naj se članstvo sestanka polnoštevilno udeleži.

Zagorje

Vse člane opozarjamo, da bo v petek 6. decembra ob 4 popoldne članski sestanek v prostorih gostilne Rancinger, na katerega vabimo, da se vsi brezpogojno udeležite. Na sestanku bo poročal tov. Pintar o važnih stvareh glede staro in novoupokojencev, glede na sklep zadnje ankete na Delavski zbornici, ki je bila 27. novembra v Ljubljani in seje Glavnega odbora Bratovske skladnice. V korist vsakega rudarja je, da ta sestanek poseti, da ne bo potem nepotrebnega podtikanja ali oporekanja. Stališče vaših izvoljenih delegatov je tudi otežkočeno, če ne dobe potrebnih navodil. Zaradi tega vas ponovno opozarjamo, da se sestanka gotovo polnoštevilno udeležite! — Vabljeni tudi drugi rudarji! — Odbor.

Jarše

Zahvala

Podpisani se najlepše zahvaljujem celokupnemu delavstvu v svojem in v imenu svojih otrok za prejeto podporo, katero ste mi darovali ob izgubi moje žene in mamice Marije Kosec. Nadalje se zahvaljujem za sprejeto cvetje in sv. mašo, katera se bo darovala. **Pavel Kosec.**

Kočevje

Članstvo obeh strokovnih skupin, to je rudarjev in tekstilcev, obveščamo, da bo v nedeljo 15. decembra 1940 ob 3 popoldne v prostorih gostilne Cimprič v Šalski vasi, članski sestanek. Na ta sestanek bosta prišla tov. Lešnik iz Hudejame in tov. Pestotnik iz Ljubljane. Ker bodo na dnevnem redu važna vprašanja, ki se tičejo našega članstva, vabimo vse, da se sestanka polnoštevilno udeležite.

Bled

V soboto 30. novembra ob 6 zvečer smo imeli sestanek v hiši predsednika Jože Žvaba. Na tem sestanku smo sklenili, da pridejo člani naše gradbene skupine Bled po legitimacije v novo hišo Jožeta Žvaba blizu novih garaž in da obenem plačajo članarino za to leto.

Podružnica gradbenega delavstva JSZ na Bledu ima svojo pisarno v hiši predsednika tov. Žvaba Jožeta na Mlinem. Pisarna je odprta vsako sredo in soboto od 6—8 zvečer in ob nedeljah od 10—12 dopoldne. V nujnih zadevah pa se lahko vsak tovariš zglasi v pisarni vsak dan od 6 zvečer naprej.

Št. Vid

V sredo 11. decembra se vrši ob 8 zvečer strokovni sestanek skupine lesnega delavstva v Št. Vidu v gostilni Mrežar v Št. Vidu. Sestanek je zelo važen za vsakega mizarskega pomočnika. Na sestanku bomo poročali o sporazumu, ki je bil dosežen med pomočniki in mojstri na predvideni mezdni lestvici, ki jo bo g. ban predpisal v tekočem mesecu za vso dravsko banovino. Zato mizarski pomočniki v sredo na sestanek.

Črna—Kaolin

Na sestanku 1. decembra smo slišali poročilo o minimalnih mezdah, ki ga je podal tov. Grošelj. Nato smo primerjali naše plače, ki jih je podjetje zvišalo, čim so stopile minimalne mezde v veljavo. Res imamo moški najmanj 5.50 din na uro in se ta plača pri kopačih zviša na 6 din na uro, toda to ni zadosti, če primerjamo porast draginje, in povišek izdatkov za nujne življenjske potrebščine. Priznavamo težave podjetja, ki jih letos povzroča vdor vode v rove, in smo zato za enkrat sprejeli povišek, ki ga je določilo podjetje. Ker pa upamo, da bo odslej obratovanje redno in množina nakopanega kaolina zadovoljiva, bo gotovo tudi podjetje priznalo potrebo, da se pogovorimo o nadaljnjem zvišanju plač. Zavzeli smo tudi stališče, do zadeve zaposlitve tovariša Šušnika, kateri bi že moral biti zaposlen, kakor je bilo obljubljeno zastopniku centrale. Slišali smo tudi, da tudi podjetje, da je bila v prejšnjih letih storitev delavcev dosti večja. Očitek, da sedaj manj delamo, kot smo prej, je krivičen. Podjetje mora vedeti, da je bil rov prej pri vrhu, sedaj je pa globoko v zemlji. Vsakemu je jasno, da pri krajšem delu, večji globini rovov in težjemu terenu, ne more biti iste storitve. Razumemo pa v celoti te očitke podjetja, ker pač gre za plače.

Stahovica

Skupina lesnega delavstva sklicuje za nedeljo dne 8. decembra ob 2 popoldne širšo sejo v prostorih krčme Erjavška Franca v Stahovici. Seja je važna zaradi določitve novih obratnih zaupnikov za prihodnje leto. Zato prav sigurno vsi na sejo.

(Nadaljevanje z 2. strani.)

samo od dobre volje političnih predstavnikov. Zaradi tega zahteva **delavstvo, da se jim odobri** pravila strokovne organizacije železničarjev, katera ležijo že nad 2 leti v železniškem ministrstvu. Razredni **boj za osnovne človečanske pravice nam je vsiljen. Sedanja družba ga slika in predočuje kot razredno sovraštvo, da s tem onemogoči zakonito gibanje delovnih množic, predvsem delavca-železničarja.**

Delavec-železničar.

Neuspešen poskus

Po dveh letih trdega spanja so se zopet prebudili; pa ne delavci, ampak gospodje v Ljubljani in naenkrat še v jutranjem snu jim je šinilo v glavo, da v Št. Vidu v »Stori« še nimajo svoje organizacije. O ti ubogo delavstvo, kako si zaslepljeno, pri JSZ si organizirano in do danes še nisi spregledalo... Kar planili so najbrže še v sanjah in pet jih je prišlo, pet gospodov iz Ljubljane, saj vsi veste od kod. Že nekaj dni prej so se pripravljali na naskok, kar je znamenje, da vendar niso planili kar tako na slepo. Delili so vabila, da bi pa bolj držalo, so pa še hodili od hiše do hiše in vabili kakor na ohcet, da bodo delavci ja gotovo prišli.

Na vabilih se je bralo:

»Gotovo Ti bodo branili udeležbo na tem sestanku in je bodo morda tudi prepovedali in celo grozili, če bi hotel vseeno priti. Svoj nastop bodo utemeljevali z raznimi grdimi in izmišljenimi napadi na našo narodno slovensko delavsko organizacijo Zvezo združenih delavcev. Povsod tako delajo. Laž in teror je njihovo najboljše orožje.

Z vztrajnim delom za koristi slovenskega delavstva, pa je vse te laži naša organizacija pobila in je teror povsod zlomila. Dokaz za res upoštevajočo organizacijo so tudi novi pristopi, ki se v stotinah zgrinjajo v ZZD. Vsak teden skoro vstajajo nove organizacijske postojanke ZZD, s katerimi zmaguje in z njo zmaguje tudi slovensko delavstvo.

Tako bo tudi v tovarni »Stori«. Zavednemu slovenskemu delavcu bomo tudi tu dali organizacijsko svobodo in zdravo borbeno aktivnost na vseh poljih.

Nihče zato nima pravice delavstva od nas odvračati in tudi nima pravice ga odvračati od udeležbe tega sestanka. Kdor to dela, se boji resnice. Hoče Te obdržati v nevednosti, da poslušaš samo njegova navodila, ki pa so se izkazala tekom njih poslovanja za škodljiva slovenskemu delavstvu. Zato je v interuesu vsakega delavca, da resnico spozna in takih protivnikov ne posluša.

Pridi in se prepričaj o resnici. Uverjeni smo, da boš spoznal, da je ta na naši strani in da nas boš potem tudi sam podprl v naši skupni borbi za svojo korist, kakor tudi za pravice in koristi vseh tovarišev in tovarišic v tovarni »Stora« in za uveljavljenje dejanske enakopravnosti delavskega stanu z ostalimi stanovi našega naroda.

Tvoja udeležba na tem sestanku Ti bo samo v korist — in zato v petek na svidenje!

Bog živi!

Zveza združenih delavcev,
Zgornja Šiška.«

Taka briga za uboge, zaslepljene delavce in to ne za neorganizirane, ampak za organizirane in to še 90%, saj to so vendar zavedni delavci in gospodje naj nimajo nič strahu, ker pri teh zavednost ne bo umrla. Pa ko bi prišli svoji k svojim, delavec k delavcem. Prišli so gospodje, saj vsi vemo zakaj, nihče jih ni povabil in niso bili zaželeni, prišlo so nepovabljeni na ohcet.

Torej kar so napovedali, so izpeljali. Sestanek se je vršil, in glej čudo, vkljub velikemu trudu je prišlo na sestanek 13 delavcev in še ti ne z namenom, da se organizirajo v neko novo organizacijo, 11 jih je bilo članov JSZ, dva sta bila pa za ZZD.

Morda bodo gospodje dejali, da je JSZ delavce terorizirala, da na sestanek niso prišli, da smo branili, kakor so že v naprej napovedovali, pa jim lahko mirno povemo, da ni bilo nobenega terorja in da ni nihče branil, ker niso dobili svojih, je prišlo pač nekaj naših. Nek gospod mitničar je tako vneto vršil službo na mitnici, da je tudi ugotovil, da uhaja strokovna organizacija čez mitnico in glej ga šmenta, na vso moč se je potrudil, da bi preprečil vsak prehod zloglasni JSZ, prav marljivo se je pa klanjal ZZD in z veseljem pričakoval, kdaj se bo pripeljala čez mitnico. In ko je prišla, je v velikem navdušenju celo pozabil na službo in smuknil med svoje.

In kako je bilo, pa pojasnjuje naš tovariš, ki je bil na sestanku. Da ne bo krivice, bomo pa povedali.

Po dveh letih so se zopet prebudili. Uvideli so, da v tovarni »Stora« še nimajo organizirane lepe ZZD. Zato so sklicali 29. novembra 1940 sestanek za delavstvo tovarne »Stora«. Propagando za ta sestanek je delala zelo markantna oseba mitničarja iz vrst ZZD. Na sestanku je bilo okrog 20 ljudi s funkcionarji ZZD vred. Delavcev iz »Store« se je odzvalo 13 in še to so bili zavedni člani JSZ, izjemoma dveh oseb.

Iz govorov vseh funkcionarjev ZZD nismo zvedeli ničesar o smernicah in delih ZZD, nasprotno, govorili so samo o delavskih razmerah v inozemstvu, poleg tega so tudi močno napadli tudi našo JSZ, da je gnila pri glavi in da jo vodijo študentje po smernicah marksistov, katerih imen pa govornik na našo željo ni hotel povedati. G. Pirih je zelo ščitil Delavsko zbornico, Izjavil je tudi, koliko časa bo šla JSZ na roko SK, koliko časa bo Delavska zbornica v nadoblasti ZZD. Izjavil je tudi, da je JSZ odšla s poti, katero je zasnoval pokojni dr. J. Ev. Krek. ter zašla v marksistične vrste. Za tovarno »Storo« je dejal, da je treba nove organizacije, to pa zato, ker delavstvo ni niti 50% organizirano. (Rekli smo pa, da 90% in to drži.) Povemo samo to, ako bo ZZD iskala delavce v »Stori«, bo slabo žela uspehe. Kolikor časa bodo v vrstah JSZ taki člani, kakršne so videli funkcionarji ZZD na tem sestanku, bo morala pač s svojim pridigovanjem utihniti, ter ostati še par let za zapahi svojih spletkarij.

Delavstvu tovarne »Stora« pa dodamo, da se še bolj oprime svoje organizacije, ker potom svobodne in ne vsiljene organizacije se bo lahko branilo navalov na delavsko skupnost.

Povedati pa moramo še to, kakor smo videli na tem sestanku, da v vrstah ZZD niso sami izbrani angeli, da so v njih vrstah skrajni liberalci.

ZZD pa še enkrat, naj nikar ne hodi v žerjavico po kostanj, ker drugače se bo še dostikrat opekla in razočarala. Najboljše bo, da zopet močno zaspi in sanja o taboru ZZD v »Stori«.

Tako se torej končuje storija o ZZD v »Stori«. Sanje ki so jih sanjali gospodje, se niso uresničile. Gospodom pa še povemo, posebno onim, ki ribarijo z OUZD — da na račun delavskega kruha razbijajo delavsko skupnost. Gospodje imajo velik teren za organizacijo, pa se tako čudno zapletajo tam, kjer jih delavstvo prav nič ne želi.

Delavstvo se pa takemu ribolovu in vtihotapljanju ZZD samo smeji in ne jemlje velikih vnem gospodov preveč za resne. Se pač bližajo volitve obratnih zaupnikov.

Razgledi

Začasno pomirjenje je nastopilo po veliki napetosti ob začetku prejšnjega tedna, ko je bilo videti, da bo Bolgarija postavila svoje zahteve proti Grčiji in sprožila tako vojno na Balkanu. Tudi razširjevanje tako imenovanega evropskega bloka sil osi na balkanske države je odloženo in preloženo na poznejši čas. V pričakovanju, kdaj bodo bolgarski državniki poklicani v Berlin, da podpišejo pristop k trojnemu sporazumu, so nastopili odposlanci Rusije, ki so svetovali Bolgariji, da ostane nevtralna. Berlinski in rimski listi pa so objavili, da je prvi del pristopov držav k bloku sil osi končan in da bo drugi del te diplomatske ofenzive prišel na dnevni red kasneje. Zato je prav, če za enkrat smatramo te tedne pomirjenja za začasen odmor in pripravo k izvajanju novih načrtov. Naglica, h kateri sili ves način razpleta sedanje vojne, ne dopušča, da bi neodločnost lahko izrabila druga vojna stran.

Zanimanje za politični razvoj na Balkanu je kljub vsem pomirljivim izjavam še vedno glavni predmet pisanja vseh listov. Vprašanju, kako se bodo v bližnji bodočnosti razvili odnošaji med Bolgarijo in Turčijo, je namenjena glavna pozornost. Nemški poslanik v Turčiji von Papen je imel po svoji vrnitvi v Turčiji že več razgovorov, o katerih pa še niso bila dana nobena pojasnila. Naloga poslanika je, da pridobi Turčijo za to, da pusti ta svoje zavezništvo do Anglije ter ostane ob strani. Zato bi dobila od Nemčije zagotovila, da je popolnoma varna.

O velikem vplivu Rusije na Bolgarijo pišejo turški listi. Tako je zapisal turški list, da Bolgarska ne more tako lahko menjati svoje politike. Edino mogoča politika Bolgarije, da ostane taka kot je bila doslej, ker je mir na Balkanu odvisen samo od tega, kako se bo zadržala Bolgarija. List izraža upanje, da bo Bolgarija razumela ta položaj posebno še, ker je znan velik vpliv, ki ga ima sovjetska Rusija na bolgarski narod.

Zanimanje Rusije za Bolgarijo, ki jo je pokazala ob razgovorih poslanika Soboljeva in pa ostra kritika o bolgarski zunanji politiki, ki so jo izrekli nekateri bolgarski poslanci v parlamentu, so dosegli, da Bolgarija ni napravila nepremišljenih korakov. Tako so pisali turški listi o vzrokih, da je bil preprečen vojni zapletljaj na Balkanu. Obenem so podčrtali, da je moskovska »Pravda« ob debati v sofijski skupščini zapisala, da so v Bolgariji res zelo deljena mnenja o tem, ali je bila dosedanja bolgarska politika res prava.

O pravem pojmu nevtralnosti razpravlja italijanska revija »Relazioni internazionali«. Pravi, da se je dosedanje pojmovanje nevtralnosti popolnoma preživelo. Italija in Nemčija morata imeti nalogo, da obnovita Evropo. Nevtralnost je ta čas zastarel pojem, ker nova Evropa po zamisli Rima in Berlina ustvarja že danes pogoje za nov način skupnega življenja držav na kontinentu. Kdor tega ne uvidi, pravi list, ta ne spozna, v čem je danes v Evropi spor in dela proti nameram sil osi, torej proti novemu redu teh sil.

O prijateljstvu med Madžarsko in Jugoslavijo je govoril prejšnji teden madžarski zunanji minister. K tem izjavam o potrebah prijateljstva med obema državama so rekli v Berlinu, da je to samo v korist ustvarjanju nove Evrope in je obenem naperjeno proti vsakemu vmešavanju tretje sile v evropski blok. V Berlinu smo vedno bili, so izjavili, proti vmešavanju vsake tretje sile na evropski celini, zlasti pa smo proti temu sedaj, ko Grčija vodi vojno proti Italiji s pomočjo Anglije.

Krvavi obračuni v Romuniji med člani Železne garde in njenimi nasprotniki, predvsem pa med onimi, ki so bili svojčas na oblasti in so člane Železne garde obsojali na smrt, so spravili Romunijo v skrajno težek notranji položaj. Dejstvo, da so v nekaj dneh postrelili ali drugače usmrtili nad 2000 nasprotnikov Železne garde, je razburkalo vso deželo do kraja. Vsa večja mesta in kraje sta zasedli romunska in nemška vojska. Prišle so tudi vesti, da bo del Romunije zasedla še Madžarska in da so prišle nove nemške čete v Romunijo. To zadnjo vest so Romuni označili kot neresnično.

Romuni morajo biti polni upanja, da bodo dobili Transilvanijo nazaj, je rekel sedanji vodja romunske države, ko je govoril ob 22-letnici pristopa Transilvanije k Romuniji. Listi dostavljajo, da bo novi evropski red le toliko trajnejši, kolikor bo vodil račune o pravicah naroda in narodnostnem načelu.

Do spomladi bodo Angleži vrženi iz Sredozemskega morja, so pred nekaj tedni objavili italijanski listi. Isto je povedal tudi nemški propagandni minister Göbbels. Pod tem vidikom je zanimivo zasledovati potek bojev na Sredozemskem morju in pa v Grčiji. Angleži so poleg letalstva in mornarice začeli pošiljati na pomoč tudi kopensko vojsko. Videti je, da se hočejo resno utrditi na grškem ozemlju in tako približati svoje temeljne postojanke Italiji. Obenem pa hočejo dobiti tako trdna tla na Balkanu. Po vseh poročilih sodeč se grška ofenziva doslej še ni ustavila. Vprašanje je, ali bo Italija kaj storila, da bi potom zaveznika napravila pritisk na drugo stran Grčije in tako preprečila, da se Anglija utrdi poleg na južnih delih Sredozemlja tudi na severnih obalah. Pričakovati bi bilo, da se bodo začele nove vojaške in diplomatske ofenzive okrog Sredozemskega morja.

Napovedani obisk francoskega podpredsednika Lavala v Berlin je bil odložen. Hitler in njegov zunanji minister sta že dalja časa v samoti bavarskih gora. Inozemski časopisi sodijo, da se Nemčija pripravlja za novo diplomatsko ofenzivo. Poročila o sodelovanju osi s Španijo so zadnji teden utihnila.

Skoraj vsak teden pridejo poročila o raznih demonstracijah in aretacijah po Parizu in po Franciji. Prejšnji teden je bila zaprta za nekaj časa pariška univerza. Po poročilih uradne francoske agencije je bilo konec prejšnjega tedna zopet veliko aretacij »zaradi propagande, katero širijo komunisti«. Številna so poročila o zaplembah letakov.

Vsak član JSZ naj skrbi, da se bo članstvo vedno bolj množilo. Le močna organizacija bo v prihodnosti lahko uspešno pomagala delavstvu.

Radeče pri Zidanem mostu

V nedeljo dne 8. decembra se vrši v hotelu Jadran ob 8 zjutraj sestanek papirniške skupine. Na sestanku bosta govorila predsednik papirniške zveze Pangeršič in tajnik Rozman. Za člane lesne skupine, to je od »Pete« in »Izolita« pa se vrši ob 7 zjutraj širša seja v gostilni Pavla Župančiča. Po končani seji pa so člani lesne skupine vabljeni tudi na sestanek papirničarjev. Sestanek v Jadranu bo zelo važen, zato se ga udeležite vsi radeški delavci, tudi iz lesne in gradbene stroke.

Maribor

Kakor je bil sklep zadnje seje tekstilne zveze v Mariboru dne 14. septembra t. l., je nujno potrebno, da se tekstilci udeležite tedensko enkrat sestankov organizacijskih zaupnikov, in sicer: »Vesna«-akumulator: vsak ponedeljek ob pol 7 zvečer. Tovarna »Jugosvila«: vsak torej ob 9 predpoldan ali pa ob 4 popoldan. Tovarna »Atama«: vsako sredo ob 9 dopoldan ali pa ob 5 popoldan. Tovarna Mauthner: vsak četrtek ob 9 dopoldan ali ob 5 popoldan. Tovarna Hutter in drug: vsak petek ob 4 popoldan. Tovarna Doctor in drug: vsako soboto ob 9 popoldan. Tovarna Ehrlich: vsako nedeljo ob 10 dopoldan. — Ti sestanki bodo zelo važni za vsak nadaljnji boj za izboljšanje položaja, ker ravno na teh sestankih se bo največ obravnavala vsa potrebna snov, katero prav za prav mora znati vsak zaveden delavec. — V nedeljo 8. decembra t. l. se vrši tečaj članstva ekspoziture JSZ ob 9 dopoldne v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze, Sodna ulica 9-III (Delavska zbornica). Tečaj bo zelo važen za vsakega posameznega delavskega borca, ker se bo obravnavala samo snov, katera je nujno potrebna za vsakega posameznega delavca, zato se tega tečaja prav vsi udeležite. Seboj pa pripeljite svoje prijatelje odnosno svoje prijateljice iz podjetij, tako da bodo tudi oni v bodoče dobro poučeni za vsako nadaljnje delo.

V soboto 30. novembra se je v prostorih ekspoziture JSZ v Mariboru ob 6 zvečer vršil okrožni sestanek. Sestanka so se udeležili odborniki posameznih strokovnih skupin, kakor tudi delavski in organizacijski zaupniki iz posameznih tovarn.

Tovariši posameznih skupin so podali poročila. Iz njih je razvidno, da JSZ stalno pridobiva med mariborskim delavstvom kljub težavam in nezavednosti. Delo, ki ga JSZ vrši, bo rodilo za delavski pokret lepe uspehe. Glavni namen okrožnega sestanka je bil razgovor o volitvah delavskih zaupnikov. Za centralo JSZ je poročal strokovni tajnih Pestotnik, ki je omenjal, da JSZ stalno pridobiva na številu zaupnikov. Delovanje teh zaupnikov po posameznih podjetjih je že doprineslo velike uspehe delavcem pri izboljšanju položaja. Ti uspehi so tudi dokaz, da zaupniki JSZ pravilno razumejo dano jim zaupanje od strani delavstva.

Po poročilu tajnika Pestotnika se je razvil razgovor. Sklenili smo, da vložimo v vsako podjetje listo JSZ. Posamezni tovariši so prevzeli tudi nalogo, da bodo ta sklep po danih možnostih izvedli. Mesec december naj bi bil posvečen pripravam za volitve. Vsi tovariši naj se pa zavedajo važnosti volitev, zato naj tudi vsak posameznik svoje naloge izvrši, ker tako bo uspeh zasiguran.

Jesenice

V nedeljo 8. decembra se vrši v prostorih skupine zaupniški zbor, ki se ga morajo udeležiti vsi organizacijski zaupniki. Poročalo se bo o vseh tekočih zadevah organizacije in o mezdnem gibanju pri KID. Udeležijo naj se ga tudi ostali člani, ker vsakega zanima, v koliko se bodo povišale draginjske doklade. Vsak član, ki še nima plačane članarine za to leto, naj isto čimprej poravna, da ne bo med nami zaostankarjev. — Odbor.

Kranj

V nedeljo 8. decembra se bo pričel tečaj za članstvo kranjskih skupin JSZ, in sicer bo pričetek ob 9. uri dopoldne v prostorih gostilne Lukež na Glavnem trgu v Kranju. Prvo predavanje bo imel predsednik JSZ Žumer. Vse člane vabimo, posebno pa funkcionarje, da se tečaja v čim večjem številu udeleže.

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

LETOS POZOR! »Dürkopp«, »Triumpf« »Styria«, »Austrodaimler« in kolesa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobu 110

Poselska zveza

Vljudno vabimo vse služkinje na **božičnico,** ki jo priredimo v nedeljo dne 5. januarja 1941 s sledečim sporedom: 1. Zjutraj v stolnici ob 6 sveta maša s skupnim sv. obhajilom. 2. Popoldne ob 5 v Frančiškanski dvorani igra **»Križev pot slovenskega dekleta«.** Igra vam pokaže vso plemenitost dobre služkinje. Vsi iskreno vabljeni, služkinje pa povabite seboj tudi družine, pri katerih ste v službi. Odbor.

Iz organizacije

V mesecu decembru bo imela Poselska zveza tele prireditve: Na 3. nedeljo, to je 15. decembra, v Domu služkinj **božično predavanje s skioptičnimi slikami o Palestini.** Slike bodo pokazale kraje, kjer se je rodilo Božje Dete. — Na praznik sv. Štefana se na željo deklet ponovi igra **»Kaznovana ničemrnost«.** Vse, katere pri zadnji predstavi niste dobile prostora, ste vabljene, da se te prireditve udeležite. — Poselska zveza priredi prvo nedeljo v novem letu, to je 5. januarja 1940 v Frančiškanski dvorani **lepo božičnico.** Spored te božičnice je priobčen zgoraj. Prav vljudno vabimo vsa dekleta, da se te naše celodnevne prireditve v kar večjem številu udeležite. — Poselska zveza ima v Domu služkinj **dva nemška** tečaja, in sicer za I. razred ob torkih zvečer, za II. razred pa ob nedeljah popoldne. — Vsako sredo zvečer je petje, v četrtkih pa **strokovna predavanja** za služkinje, ob petkih je **tečaj za šivanje.** — Ker nekatera dekleta povprašujejo, kako je s **kuharskim tečajem,** sporočamo, da se je na seji Poselske zveze sklenilo, da se bo po novem letu pričel tudi ta tečaj. Dekleta vabimo, da se tudi za ta tečaj v kar večjem številu prijavijo in ga potem redno posečajo. Ta tečaj je zelo važen, ker se dekleta nauče kuhanja, kar jim pozneje zelo koristi in tako laže dobe kako boljšo službo. — Vsa pojasnila za vse tečaje daje pisarna Poselske zveze na Miklošičevi cesti 22-I.

Vsem članicam želi ob tej priliki Poselska zveza blagoslovljene božične praznike z željo, da bi bila naša skupnost tudi v prihodnjem letu kar večja, posebno pa, da bi se nam pridružila tudi vsa ona dekleta, ki danes našega dela še ne poznajo.

Nekaj o vajencih

Za vajence in vajenke sta v Zakonu o obrtih dva paragrafa velike važnosti, predvsem v gmotnem pogledu.

Prvi je § 267. Zakona o obrtih, ki pravi: Učencu pripada po enem dovršenem letu učenja odškodnina za delo. Minister za trgovino in industrijo bo predpisal v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje in po zaslišanju zbornic (obrtnih) in delavskih zbornic z uredbo posebne odredbe o najmanjših zneskih te odškodnine.

Drugi je § 294. zakona o obrtih, ki pravi: Lastnik obrta je obvezan, da učence po položenem pomočniškem izpitu zaposli kot pomočnike za dobo treh mesecev v svojem obrtu, ako to učenec želi, in je dolžan, da mu da najmanj ono plačo, ki jo je doslej imel. Druga točka pravi dalje: Iz važnih razlogov more občа upravna oblast prve stopnje razrešiti lastnika te obveze, če za to prosi. V tem primeru ne sme v teku treh mesecev sprejeti v uk nobenega učenca ali pomočnika.

Glede § 267. zakona o obrtih so pri nekaterih obrtih in trgovskih združenjih vpeljali za vajence nekake odškodnine v denarju, ampak ne pri vseh, kakor bi to moralo biti izvršeno že zdavnaj pred leti.

Vse svobodne strokovne organizacije so že pred leti poslale svoj predlog o vprašanju plač vajencem obema ministroma, za socialno politiko in trgovino. Ta vloga še do sedaj ni rešena in se stalno zavlačuje. V tej veliki draginji je vprašanje plač vajencem še posebno pereče, ker starši ne morejo več zmagovati velikih stroškov s preživljanjem. Vsak vajenec zna po nekaj mesecih učenja dosti stvari, tako da ima mojster od njega prav za prav veliko korist in dobiček.

Treba je, da ministrstvo predpiše minimalno mezdo za vajence. Zanimiv članek o tem vprašanju je izšel v reviji »Radno pravo« pod naslovom »Jedno sporno pitanje«, (članka ne moremo ponatisniti, ker je preobširen). Potrebno je, da banska uprava skliče anketo, ki naj določi višino mezde, posebno sedaj, ko je vedno več spornih primerov. Glede paragrafa 294. je pa treba uvesti strogo kontrolo, ker se grobo krši in kršitelje strogo kaznovati.

Delavska zbornica mora v ta namen dati nekaj denarja na razpolago in se bo prišlo povsod v okon tej nezaslišani krivici pri vajencih in še bolj so pa potrebne zaščite vajenke.

Delavska GLASILO PRAVICA KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon štev. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

List urejuje in zanj odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Žumer, Ljubljana. Tiska Zadružna tiskarna r. z. z o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Biejec)